

I hemmelighet laget
kommunen korona-liste:

**SAMLET
INFO OM
120.000
bergensere**

Metoderapport til Skup 2023

Lars Selvik, Bergensavisen (BA)

*Rapporten er basert på artikler publisert fra 9. november til 16.
november 2022*

1.1 Innledning:

I mars 2020 starter unntakstilstanden i verden. Pandemien skyller inn over oss. Myndighetene tar grep. I Bergen betyr det at man starter på en liste. Her føres navn, adresser, kontaktinformasjon, helsehistorikk, levekårssone og flere andre opplysninger på smittede i kommunen.

Informasjonen blir i de første dagene ført ned med penn og papir. Listen som startet på et papirark, ble til en Excel-fil med store mengder informasjon om over 120.000 mennesker som ble smittet i Bergen kommune.

Bergen kommune kaller i dag listen «unik i nasjonal og internasjonal sammenheng».

Hvordan kan det ha seg at kommunen vår samlet inn omfattende informasjon om innbyggerne sine i et enormt register uten å opplyse om det? Hvorfor kan jeg ikke få innsyn i mine egne opplysninger i et offentlig helseregister? Hvordan vurderte kommunen personvernet for byens innbyggere før de startet på registeret? Vurderte de det i det hele tatt?

Det ble starten på arbeidet med Korona-listen høsten 2022 i Bergensavisen (BA). Avsløringene satte dagsorden og fikk nasjonal oppmerksomhet.

Sakene har fått konsekvenser ved at Bergen kommune har opprettet egne sider hvor det finnes informasjon om korona-listen og hvordan innbyggerne kan be om innsyn i sine egne opplysninger¹. Både helsebyråden og kommunaldirektøren ble kalt inn til møter med forretningsutvalget og kontrollkomiteen i kommunen.

Førsteamanuensis ved juridisk fakultet ved Universitet i Bergen, Malgorzata Cyndecka, er ekspert på personvern. Hun hadde følgende kommentarer til arbeidet vi kunne avsløre:

– Dette er ikke til å tro. Skal man bortforklare alt med «gode intensjoner» og en «ekstraordinær situasjon»? Kommunen må vise at de hadde en rettslig plikt og at det var nødvendig med en, nokså omfattende, behandling av personopplysninger.

Kommunen har, på bakgrunn av avsløringene, sendt avviksmelding til Datatilsynet. Avviksmeldingen er per dags dato under behandling hos tilsynet.

Det ble også jobbet med å overføre dataene til en forskningsgruppe på Universitetet i Bergen. Dette arbeidet er foreløpig satt på vent for å få en konklusjon fra Datatilsynet om de kan bruke listen i forskningsøyemed.

BA jobber fortsatt med saker som er knyttet til listen.

2.1 Spørsmålet

1

<https://www.bergen.kommune.no/hvaskjer/tema/koronavirus/siste-nytt/registrering-av-covid-19-sykdom>

«Visste du at det finnes et dokument i kommunen som har omfattende oversikt over alle som ble smittet under korona i Bergen?»

Det var et spørsmål jeg kom over i en samtale med en kilde høsten 2022. Spørsmålet var starten på et intensivt journalistisk arbeid. Jeg jobber i hovedsak som frontsjef og vaksjef, så jeg er ikke en del av den vanlige nyhetsjournalist-turnusen. Likevel synes jeg spørsmålet var for interessant og spennende til at jeg kunne la det ligge.

Arbeidet startet med noen kjappe innsyn mot flere forskjellige deler av forvaltningen som kunne ha kunnskap om en slik liste. Her brukte jeg både eInnsyn og kommunens egne postjournaler for å få en slags oversikt. Etter hvert dannet det seg et bilde av at listen faktisk var reell, men så mye mer visste jeg ikke.

Jeg formet deretter en hypotese og en arbeidspitch. Jeg gikk til konstituert sjefredaktør, Rune Ulvik, som til vanlig er nyhetsredaktør og ansvarlig for nyhetsjournalistikken i BA. Jeg pitchet saken til ham. Der la jeg frem at innledende dokumentasjon viser at listen eksisterer og hvilke kritiske spørsmål jeg mente vi burde stille til kommunen i forbindelse med denne. Han var enig i at det hørtes spennende ut og ga meg mulighet til å jobbe videre med saken.

2.2 Forskningsprosjektet

Det første innsynet jeg mottok var en bekreftelse på at Bergen kommune hadde startet arbeidet med å få godkjenning til å starte et forskningsprosjekt på oversikten i et dokument som de kaller «Hovedlisten for covid-19».

Kommunen, sammen med en forskergruppe ved Helse Bergen, hadde startet på et arbeid hvor man ønsket å forske på listen. Arbeidet var ledet av assisterende kommuneoverlege Arild Iversen, og målet var å overlevere data om over 120.000 innbyggere til Universitet i Bergen som kunne bruke informasjonen til å forske på forskjellige aspekter innen smittemønster og sporing i forbindelse med covid-19.

Det er strenge regler for å kunne forske på persondata. I første instans må forskningsprosjektene få godkjenning fra Regionale komiteer for medisinsk og helsefaglig forskningsetikk (REK). REK er delt inn i fire regioner med ulike komiteer. Prosjektet hadde søkt godkjenning fra REK vest.

Her starter de første sporene som viser at kommunen har korona-listen. Prosjektet beskriver: *Data er registrert i det som i Bergen kommune kalles Hovedlisten for COVID-19. Den inneholder per mars 2022 nærmere 120.000 infiserte personer.* I tillegg ber de om: *dispensasjon fra samtykke fra de registrerte for å kunne bruke denne hovedlisten, opparbeidet med hjemmel i smittevernloven, til å beregne smittsomhet i forhold til tidligere infeksjon og vaksinasjon.*

Merkelig, tenkte jeg. Jeg har aldri hørt om listen. Og nå ber kommunen om dispensasjon for å informere innbyggerne om listen for å kunne forske på den. Hva er dette for en liste?

2.3 Jobbe seg bakover i korona

At Bergen kommune ønsket, i samarbeid med UiB, å forske på registeret var naturlig nok interessant. I kommunikasjonen og søknadene til REK vest kommer det også frem at kommunen på et tidspunkt i 2022 har gjennomført en såkalt personvernkonsekvensvurdering (DPIA) i forbindelse med forskningsprosjektet.

En slik DPIA kommer til å bli et sentralt element i det videre arbeidet.

I samtaler med nyhetsledelsen i BA ble vi enige om at det mest interessante i første omgang var å se på hvordan listen hadde kommet i stand og hvordan kommunen hadde jobbet med den. Hvem opprettet den? Hvorfor gjorde de det? Hvilke vurderinger ble gjort? Hvem hadde tilgang? Hvilke vurderinger ble gjort etter hvert som listen ble større?

Gjennom kildesamtaler og videre innsynsarbeid ble det klart at listen først ble opprettet i februar/mars 2020 da koronapandemien kom til landet.

2.4 Fra penn og papir til Excel

Bergen kommune skjønnte tidlig at de kunne få et fortrinn i smittesporingsarbeidet hvis de hadde en egen liste over smittede personer i kommunen. Det fantes ikke, ifølge kommunen, gode nok verktøy for å kontrollere og ha oversikt over smittesporingen. Derfor opprettet man listen, som man i starten førte for hånd.

Det gikk fort opp for smitteverneverlegen og andre som jobbet med listen at det ikke var bærekraftig. Dermed ble det opprettet en Excel-fil. Den fikk navnet «Hovedlisten for covid-19». I starten ble informasjonen oppbevart på en minnepenn som smitteverneverlegen hadde med seg. Senere ble det opprettet et Sharepoint-område som de som jobbet med smittesporing fikk tilgang til.

Dette er opplysninger som vi fikk tilgang til via ordinært innsynsarbeid, kildesamtaler og intervjuer med kommunen.

2.5 Trumfkortet smittevernloven

Korona-listen til Bergen kommune vokser og vokser. Listen dannet grunnlaget for at Bergen kommune innførte de strengeste koronarestriksjonene i Norge². Listen var også hoveddokumentet kommunen brukte for å innføre restriksjoner som kunne sendt tusenvis av bergensere i ufrivillig karantene³. Kommunen valgte til slutt å snu og innførte de samme reglene som andre kommuner i området hadde⁴.

Både dagens og daværende helseledelse i Bergen kommune forteller at bakgrunnen for at de opprettet korona-listen var fordi de var pålagt å gjøre det i smittevernloven. I smittevernloven § 7-2 står det blant annet at *Kommunelegen skal ha løpende oversikt over*

² <https://www.ba.no/i-full-klinsj-om-fem-grensen-det-er-noe-av-det-verste-jeg-har-hort/s/5-8-1469456>

³

<https://www.ba.no/valhammer-om-snuoperasjonen-jeg-forstar-veldig-godt-at-folk-bli-forvirret/s/5-8-1766583>

⁴

<https://www.ba.no/valhammer-om-snuoperasjonen-jeg-forstar-veldig-godt-at-folk-bli-forvirret/s/5-8-1766583>

de infeksjonsepidemiologiske forholdene i kommunen ... og bistå kommunen, helsepersonell og andre i kommunen som har oppgaver i arbeidet med vern mot smittsomme sykdommer⁵.

Det er opplagt at hensynet til smittevern og minimal spredning av et potensielt dødelig virus er det viktigste kommunen må ta stilling til.

Men tenkte man noen gang på personvernet og innbyggernes rett til innsyn i egne helseopplysninger når man startet på arbeidet med listen? Hva med når listen rundet titusener av navn og opplysninger? Hvorfor var det så viktig at kommunen hadde et eget dokument med smitteopplysninger? Det ble relativt raskt etablert gode rutiner fra nasjonale myndigheter (MSIS⁶ og REMIN⁷).

I samtaler med ledende helsepersonell i kommunen gikk det opp for oss at det ikke virket som om hensynet til personvern var særlig godt ivaretatt. Fokuset på at smittevernloven «trumfet» andre lover kom veldig klart frem.

2.6 Personvernombudet var vel informert?

Det er ikke klare regler for hvilke virksomheter som behøver å ha et eget personvernombud. Ifølge Datatilsynet skal man blant annet utpeke et personvernombud dersom *behandlingen utføres av en offentlig myndighet eller et offentlig organ⁸*. Bergen kommune har hatt et slikt ombud i mange år. Under koronaperioden var det totalt fire personer som hadde denne rollen i kommunen.

Personvernombudet er blant annet den som gjennomfører en såkalt personvernkonsekvensvurdering eller DPIA, som vi nevnte tidligere. I Personvernforordningen artikkel 35 nr. 1 står det *dersom det er sannsynlig at en type behandling, særlig ved bruk av ny teknologi og idet det tas hensyn til behandlingens art, omfang, formål og sammenhengen den utføres i, vil medføre en høy risiko for fysiske personers rettigheter og friheter, skal den behandlingsansvarlige før behandlingen foreta en vurdering av hvilke konsekvenser den planlagte behandlingen vil ha for vernet av personopplysninger⁹*.

I over to år hadde Bergen kommune samlet inn informasjon om over 120.000 innbyggere. De hadde bygget et register med 37 datapunkter med alt fra navnet ditt, fødselsnummer,

⁵

<https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1994-08-05-55#:~:text=utarbeide%20forslag%20til%20plan%20for%20helse%2D%20og%20omsorgstjenestens%20arbeid%20med%20vern%20mot%20smittsomme%20sykdommer%2C%20herunder%20beredskapsplaner%20og%20%2Dtiltak%2C%20og%20organise re%20og%20lede%20dette%20arbeidet%2C>

⁶ <https://www.fhi.no/hn/helseregistre-og-registre/msis/>

⁷ <https://remin.no/>

⁸

<https://www.datatilsynet.no/rettigheter-og-plikter/virksomhetenes-plikter/personvernombud/hvem-ma-ha-personvernombud/#:~:text=behandlingen%20utf%C3%B8res%20av%20en%20offentlig%20myndighet%20eller%20et%20offentlig%20organ>

⁹

<https://www.datatilsynet.no/rettigheter-og-plikter/virksomhetenes-plikter/vurdere-personvernkonsekvenser/vurdering-av-personvernkonsekvenser/nar-ma-man-gjennomfore-en-vurdering-av-personvernkonsekvenser/#:~:text=Dersom%20det%20er,vernet%20av%20personopplysninger.>

hvor du bor, hvor du jobber, telefonnummeret ditt, levekårssone, hvordan du ble smittet og helsehistorikk.

Personvernombudet i Bergen var vel informert om listen? Var det gjort en DPIA? Hva sto det i den?

Vi sendte et generelt innsynskrav til kommunen hvor vi ba om innsyn i alle dokumenter, korrespondanser, referater etc. hvor Bergen kommunes personvernombud har behandlet saker eller vurdering i forbindelse med et dokument/register som er navngitt som Hovedliste for COVID-19.

Svaret fra kommunen var at *den etterspurte «Hovedliste for COVID-19» har ikke vært kjent for tidligere eller nåværende ombud.*

Vi så på det som opplagt at kommunens personvernombud visste om listen og hadde gjennomført en DPIA i forbindelse med opprettelsen av listen. I beste fall burde personvernet til innbyggerne som var registrert på listen vært vurdert underveis.

Dette var altså ikke gjort.

2.7 Ekspert hjelp

Jeg har ikke jobbet spesifikt med personvern og GDPR (General Data Protection Regulation) tidligere. Det ble brukt mye tid på å skaffe tilstrekkelig kunnskap om hvilke lover og regler som gjelder. Likevel ble det snart klart at vi trengte en ekspertkilde som kunne hjelpe oss og leserne å sette alvorligheten i kontekst.

På juridisk fakultet jobber førsteamanuensis Malgorzata Cyndecka. Hun er ekspert på blant annet personvern og GDPR. Hun ble en uvurderlig kilde både for selve saken, men også i arbeidet med å vurdere hvilke regler kommunen muligens hadde brutt.

I intervju med BA var hun klokkeklar på at kommunen hadde brutt regelverket ved å opprette listen uten å gjennomføre en DPIA.

– Gitt at kommunen behandlet personopplysninger til 120.000 innbyggere og disse inkluderte helseopplysninger, som er sensitive personopplysninger, hadde kommunen en plikt til å gjennomføre en DPIA, sa Cyndecka til BA.

2.8 Datatilsynet kobler seg på

I Norge er det personopplysningsloven som regulerer behandling – altså innsamling og bruk – av personopplysninger¹⁰. Loven består av nasjonale regler og EUs personvernforordning (også kalt GDPR). Reglene gir virksomhetene en rekke plikter samtidig som den gir enkeltpersoner, ofte kalt registrerte, en rekke rettigheter.

10

<https://www.datatilsynet.no/regelverk-og-verktoy/lover-og-regler/om-personopplysningsloven-og-nar-d-en-gjelder/#:~:text=behandling%C2%A0%E2%80%93%20alts%C3%A5%20innsamling%20og%20bruk%C2%A0%E2%80%93%20av%20personopplysninger.>

Det er i hovedsak Datatilsynet som regulerer mulige brudd på personopplysningsloven.

Etter hvert som vi hadde skaffet oss et bilde over hvordan listen var aggregert, hvem som hadde tilgang og hvordan kommunen hadde vurdert personvernet - eller mangler på vurdering - ble det klart at vi måtte opprette kontakt med tilsynet.

Vi fikk intervju med juridisk seniorrådgiver i Datatilsynet, Susanne Lie. Hun fortalt at de ikke hadde fått melding om listen av kommunen og derfor måtte uttale seg på generelt grunnlag. Likevel var hun klar på at hun forventet at kommunen hadde opptrådt på riktig måte i forbindelse med behandling av personverndata.

– Enhver behandling av personopplysninger krever rettslig grunnlag, sa Lie til BA¹¹.

Per dags dato er saken til behandling hos Datatilsynet. Kommunen ba i første omgang om bistand fra tilsynet til å vurdere korona-listen i etterkant av medieomtalen i BA. Videre har kommunen selv sendt inn en avviksmelding til Datatilsynet hvor de ber tilsynet vurdere bruken av Sharepoint som et lagringsverktøy for korona-listen.

Vi har dialog med Datatilsynet for å følge opp saken når de har vurdert den.

3.1 Ordinær metode

Sakene er tuffet på ordinær journalistisk metode hvor kildearbeid, intervju og innsyn har stått sentralt.

I august 2022 fikk jeg muligheten til å gjennomføre kurset «Bli en innsynsjeger på to dager» ved Institutt for journalistikk. Som front- og vaksjef jobber jeg som nevnt ikke med vanlig nyhetsarbeid til daglig. Det var derfor interessant å få tips og triks fra IJ-kursleder og «innsynsguru» Tarjei Leer-Salvesen, som kunne brukes i arbeidet med Korona-listen.

I starten var det avgjørende å få innsyn i dokumentasjon som viste at listen eksisterte. Fordi kommunen ønsket å forske på listen, hadde de nevnt listen i flere deler av forvaltningen. Dermed kunne vi søke de relativt like innsyn opp mot flere instanser. Vi mistenkte at kommunen selv ville være lite villig til å utlevere informasjon om listen.

Der tok vi feil. I starten var det ganske enkelt å få ut den informasjonen vi ønsket. Vi fikk også ganske raskt svar på generelle innsynsforespørsler som gjorde at vi kunne danne et godt bilde av hva som hadde skjedd og hvordan kommunen hadde behandlet dataene.

Etter hvert som vi har jobbet med listen, har vi sett at kommunen har blitt mer restriktive med hvilke dokumenter de bevilger innsyn i. Per dags dato har vi fått flere innsynskrav avslått hvor vi har gått videre med klage til Statsforvalteren for å få utlevert dokumentene.

11

<https://www.ba.no/korona-listen-slik-samlet-bergen-kommune-informasjon-om-120-000-bergensere-ut-en-a-fortelle-om-det/s/5-8-2060237#:~:text=%E2%80%93Vi%20forutsetter%20at%20Bergen%20kommune%20er%20kjent%20med%20pliktenes%20personvernregelverket%20blant%20annet%20knyttet%20til%20rettslig%20grunnlag%2C%20form%C3%A5lsbegrensning%20og%20dataminimering.%20Enhver%20behandling%20av%20personopplysninger%20krever%20rettslig%20grunnlag%2C%20opplyser%20Lie.>

Her har hjelp fra Pressens offentlighetsutvalg vært til uvurderlig hjelp. Utvalgets klagemanual¹² er et nyttig og godt brukt verktøy for å få innsyn i dokumenter som vi mener skal utleveres til offentligheten.

3.2 E-post-triks

I intervjuarbeidet har mye av dialogen, spesielt opp mot kommunen, gått via e-post. Dette er noe vi skal komme tilbake til i utfordringer med prosjektet. Det er kommunaldirektør Kjell Wolff som har stått for mange av uttalelsene fra kommunen. Der ble det klart at intervjuer og uttalelser kun skulle gå via e-post.

I Skup-rapporten «Barna som ble isolert»¹³, som ble levert inn i 2019, skriver VG-journalistene Marie Golimo Kingsrød og Yasmin Sfrintzeris blant annet om e-post-sporingen *Streak*. Sporingen gjør at man kan se hvor mange ganger en e-post er åpnet, hvor IP-en er registrert og hvilket tidspunkt e-posten er åpnet.

Dette var et nyttig verktøy for å kunne «kontrollere» at kommunaldirektøren faktisk mottok spørsmålene våre. I e-postutveksling med Wolff og kommunikasjonsdirektør Endre Hovland kan vi se at kommunen har åpnet e-post-tråden over over 600 ganger. De initielle spørsmålene våre tok det over fem dager å få svar på. Fra *Streak* kan man se at kommunen åpnet e-postene flere titalls ganger før de kom med svar - på e-post.

Det finnes dog noen etiske vurderinger man bør gjøre ved bruk av *Streak*. Siden dette er en applikasjon som installeres direkte i e-posten, gir man også *Streak* en rekke tilganger. Jeg vil derfor anbefale at man oppretter en egen e-post som man kun bruker til e-post-sporing av for eksempel intervjuer. Hvis man bruker sin egen e-post-konto, kan man i teorien gi *Streak* tilgang til sensitiv informasjon.

3.3 Oversikt

I arbeidet med korona-listen har det blitt sendt flere titalls innsynsbegjæringer til ulike instanser. Det har derfor vært viktig å ha oversikt over hvilke innsyn som er sendt, hvilke som er besvart, hvordan jeg selv har vurdert dem osv.

Der har jeg hatt bruk for et Google Sheet-dokument hvor jeg kan følge med og ha oversikt. Selv om jeg ikke har jobbet som ordinær nyhetsjournalist på mange år, har jeg fra tid til annet jobbet med diverse innsyn på fritiden. I januar 2020 opprettet jeg dokumentet etter inspirasjon fra Faktisk-redaktør Kristoffer Egeberg.

Dokumentet inneholder hundrevis av linjer som gir meg oversikt over sak, dokumentnavn, hvilke instanser innsynet gjelder, saksnummer, dokumentnummer og hvilken dato innsynet er søkt. Jeg har også opprettet egne fargekoder som hjelper meg å holde oversikt over hvilke saker som er besvart eller ikke. Når jeg får svar på et innsyn, flytter jeg det til en egen Google Doc-mappe. I Sheet kan jeg gi en direkte lenke til selve dokumentet ved å lenke til dette via Doc-mappen.

¹² <https://presse.no/offentlighet/klage-pa-1-2-3/>

¹³ <https://www.skup.no/rapporter/2019/barna-som-bor-isolert>

Dette har vært nyttig for å holde oversikt. Spesielt på generelle innsynsbegjæringer som ikke har konkrete saksnummer eller dokumentnummer.

38	HOVEDLISTEN	Potensielt brudd på personopplysningsikkerheten - foreløpig melding	Datatilsynet	Bergen kommune	2022/184253	2	21.11.2022
39	HOVEDLISTEN	Potensielt brudd på personopplysningsikkerheten - foreløpig melding	Bergen kommun	Datatilsynet	2022/184253	1	21.11.2022
40	IKT	Bekreftelse på mottatt melding om avvik - Bergen kommune	Datatilsynet	bergen kommune	2022/5177	3	21.11.2022
41	IKT	Bekreftelse på mottatt melding om avvik	Datatilsynet	Bergen kommune	2022/5177	2	21.11.2022
42	IKT	Melding om avvik - Bergen kommune	Bergen kommun	Datatilsynet	2022/5177	1	21.11.2022
43	IKT	Vurdere meldeplikten knyttet til avvik	Bergen kommun	Intern	2022/185861	1	21.11.2022
44	IKT	Vurdere meldeplikten knyttet til avvik	Bergen kommun	Intern	2022/185861	2	21.11.2022
45	IKT	Melding om brudd på personopplysningsikkerheten i Bergen kommune	Bergen kommun	Datatilsynet	2022/185861	4	21.11.2022
46	IKT	Melding om brudd på personopplysningsikkerheten i Bergen kommune	Bergen kommun	Datatilsynet	2022/185861	3	21.11.2022
47	HOVEDLISTEN	Forespørsel om bistand til vurdering - (mottatt fra Datatilsynet, men et vedlegg er upått offentlig)	Bergen kommun	Datatilsynet	22/05478	1	15.11.2022
48	HOVEDLISTEN	Forespørsel om bistand til vurdering av lovlighet av innsamling, oppbevaring og bruk av helseopplysning	Bergen kommun	Datatilsynet	2022/184337	1	17.11.2022
49	HOVEDLISTEN	Innsyn melding om brudd på personopplysningsikkerheten Bergen kommune	Lars Selvik	Datatilsynet			14.11.2022
50	HOVEDLISTEN	Innsyn dialog mellom Anne-Lise Hornæs og Ingrid Dyrkolbotn	Lars Selvik	BK			10.11.2022
51	HOVEDLISTEN	Ba om innsyn i dokumentasjon på dialog med en veileder ref mail fra Wolff	Lars Selvik	BK			09.11.2022
52	HOVEDLISTEN	Ytterligere spørsmål om Hovedlisten	FOLKEHELSEIN	BK	2022/175814	8	07.11.2022
53	HOVEDLISTEN	Innsyn personvernombud og Hovedlisten for COVID-19	Lars Selvik	BK			25.10.2022
54	HOVEDLISTEN	Innsyn Hovedlisten for COVID-19	Lars Selvik	BK			25.10.2022
55	HOVEDLISTEN	Sendt innsyn til REK Nord for innsyn i prosjektsknaden til Arild Iversen	Lars Selvik	REK Nord			25.10.2022

Bildet viser et kort utdrag fra Sheets-listen.

4.1 Kilder, kildekritikk

Som nevnt tidligere, ble det fort klart at kommunale kilder ønsket å fremheve viktigheten og ansvaret de hadde i forbindelse med å håndheve smittevernloven. Det fremsto som at kommunen ikke hadde noe annet valg enn å opprette listen, og at vurderingene av innbyggernes personvern ikke var noe som de hadde sett på som særlig viktig.

Det er forståelig at våren 2020 var en unntakstilstand - også for kommunen. De hadde et særskilt ansvar. Men de var også de som utarbeidet og innførte lokale tiltak og restriksjoner for innbyggerne sine. I Bergen spesielt, ble det innført svært strenge restriksjoner. Korona-listen var dokumentet kommunen brukte til å forsvare restriksjonene.

Da er det opplagt at kommunen burde gjort en vurdering av om innsamlingen var innenfor lovverket som dekker personopplysninger. Etter hvert som listen ble lengre og opplysningene dannet det vi kan kalle et register, stiller vi flere spørsmål om kommunen burde vurdert personvernet til innbyggerne som ble ført på listen. Spesielt med tanke på at det ble samlet inn helseinformasjon.

Selv om vi helst vil se fremover etter pandemien, er det nødvendig at mediene ser tilbake på hvordan myndighetene håndterte situasjonen. Spesielt med tanke på hvordan vi skal håndtere fremtidens pandemier.

4.2 Utfordringer

Vi skjønnte også at dette kunne bli en sak med mange vanskelige elementer å forklare på en tabloid og enkel måte. Vi er blant annet tungt inne i lovverk som blir satt opp mot hverandre, GDPR og kommunal forvaltning. Saken har heller ingen klar protagonist og antagonist som ofte er et kritisk virkemiddel i tabloidjournalistikken.

Arbeidet med formidling var derfor svært viktig. Vi brukte mye tid opp mot publisering for å finpusse manus etter at etikken var vurdert. Vi endte med en sak som vi selv mener ikke er altfor komplisert, men gir et totalbilde av sakskomplekset på en god måte.

Vi fikk også hjelp av utviklingsavdelingene i Amedia til å implementere elementer som dokumentfremvising¹⁴.

I arbeidet opp mot kommunaldirektør Kjell Wolff opplevde vi at de ikke ville møte oss for et intervju. Kommunikasjonsdirektør Endre Hovland ble raskt koblet på, og det ble gjort klart at de ønsket spørsmål på e-post.

Spesielt i oppfølgingen har det vært vanskelig å få svar på spørsmål som dukker opp i forbindelse med svarene som blir gitt. Her jobbes det videre for å sette fokus på elementer i saken vi opplever at kommunen ikke vil gi klare svar på.

En annen praktisk utfordring var hvordan man skulle få tid til å jobbe med saken i en ordinær vaktstjef-turnus. Det ble løst ved at jeg ble skjermet i noen vakter for å jobbe med saken. Ellers har saken blitt jobbet med utenom turnus.

4.3 Etikk

Innbyggernes rett til innsyn i egne opplysninger og personvern har stått sterkt i arbeidet med saken. Vi har forståelse for at smittevernloven var svært viktig og nyttig for kommunen under pandemien, men det er også helt kritisk at forvaltningen klarer å holde en oversikt over hvilke lover og hjemler arbeidet deres forholder seg til.

I denne saken pekes det på av flere eksperter at kommunen burde tatt høyde for personvernet til de over 120.000 som er oppført på korona-listen.

5.1 Konsekvenser

Etter publisering av den første saken kom det flere tilbakemeldinger fra både lesere og politikere¹⁵ som var kritisk til kommunens håndtering og informering. Jeg har fått flere henvendelser fra innbyggere som har søkt ordinært innsyn i sine egne opplysninger fra registeret.

I intervjuer med Datatilsynet kom det frem at BAs avsløringer kan være snakk om et lovbrudd fra kommunens side.

– Vi mener at en så stor kommune som Bergen burde være godt rustet til å ha stor bevissthet rundt personvernkrav. At det ikke er gjort en vurdering av personvernkonsekvenser (DPIA), kan være et lovbrudd, sa Susanne Lie, juridisk seniorrådgiver i Datatilsynet til BA.

Politikere i Bergen reagerte også sterkt på avsløringen og varslet gjennomgang. Nåværende helsebyråd ble umiddelbart bedt om å gi en redegjørelse for listen i kommunens forretningsutvalg¹⁶. Senere har saken også blitt tema i kommunens kontrollutvalg. De følger

¹⁴

<https://www.ba.no/korona-listen-slik-samlet-bergen-kommune-informasjon-om-120-000-bergensere-ut-en-a-fortelle-om-det/s/5-8-2060237#:~:text=f%C3%A5r%20vi%20dette-,svaret,-%3A>

¹⁵ <https://www.ba.no/sterke-reaksjoner-pa-korona-listen-byraden-kalles-inn-pa-teppet/s/5-8-2066372>

¹⁶ <https://www.ba.no/matte-svare-for-korona-listen-har-tatt-kontakt-med-datatilsynet/s/5-8-2070218>

opp saken og vil gjøre en vurdering av hvordan de skal reagere når Datatilsynet har gjort sine vurderinger.

Dette er de direkte konsekvensene av BAs avsløringer:

- 16. november må helsebyråd Ruth Grung og kommunaldirektør Kjell Wolff møte i kontrollutvalget i Bergen kommune for å redegjøre for saken. Kontrollutvalget lander på at de lar Datatilsynet se på saken før de går videre med den, men er klare på at de mener saken er svært alvorlig¹⁷.
- Kommunen har lagt ut informasjon til innbyggerne hvor de redegjør for korona-listen. Her kan også innbyggere søke innsyn i sine egne opplysninger som er samlet inn i registeret¹⁸.
- Bergen kommune har sendt flere e-poster i perioden 10. november-23. desember til Datatilsynet hvor det blant annet rapporteres mulig avvik. I en større gjennomgang 23. desember redegjør kommunen for korona-listen og sender avviksmelding på bruken av Sharepoint som lagringsmetode. Saken er under behandling hos Datatilsynet per dags dato.
- Bergen kommune har kontaktet Riksarkivet for vurdering om lagring av korona-listen. I en e-post 24. november mener Riksarkivet at kommunen ikke behøver å ta vare på sitt register.
- Prosjektet startet med kommunens arbeid med å utleverere listen til forskere på UiB som ønsket å forske på den. På grunn av usikkerheten ved lovligheten av innsamlinger av opplysninger er dette arbeidet satt på vent¹⁹.

Arbeidet med korona-listen i BA pågår fortsatt. Vi forventer å publisere flere saker om temaet i 2023.

6.1 Artikler:

Publisert 9. november 2022:

Korona-listen: Slik samlet Bergen kommune informasjon om 120.000 bergensere uten å fortelle om det²⁰

Publisert 10. november 2022:

Sterke reaksjoner på korona-listen. Byråden kalles inn på teppet²¹. (Sammen med Mats Myredal)

Publisert 11. november 2022:

Datatilsynet om kommunens koronaregister: – Kan være et lovbrudd²²

Publisert 12. november 2022:

¹⁷ <https://www.ba.no/korona-listen-saken-er-mer-alvorlig-enn-det-gis-uttrykk-for/s/5-8-2072763>

¹⁸

<https://www.bergen.kommune.no/hvaskjer/tema/koronavirus/siste-nytt/registrering-av-covid-19-sykdom>

¹⁹ <https://www.ba.no/ba-om-a-fa-forske-pa-korona-listen-na-er-prosjektet-satt-pa-pause/s/5-8-2066524>

²⁰

<https://www.ba.no/korona-listen-slik-samlet-bergen-kommune-informasjon-om-120-000-bergensere-uten-a-fortelle-om-det/s/5-8-2060237>

²¹ <https://www.ba.no/sterke-reaksjoner-pa-korona-listen-byraden-kalles-inn-pa-teppet/s/5-8-2066372>

²² <https://www.ba.no/datatilsynet-om-kommunens-koronaregister-kan-vare-et-lovbrudd/s/5-8-2063996>

Fra en minnepenn til skyen: Slik lagret kommunen dine sensitive opplysninger²³

Publisert 14. november 2022:

Måtte svare for korona-listen: – Har tatt kontakt med Datatilsynet²⁴

Publisert 14. november 2022:

Ba om å få forske på korona-listen. Nå er prosjektet satt på pause.²⁵

Publisert 16. november 2022:

Korona-listen: – Saken er mer alvorlig enn det gis uttrykk for²⁶

²³

<https://www.ba.no/fra-en-minnepenn-til-skyen-slik-lagret-kommunen-dine-sensitive-opplysninger/s/5-8-2066418>

²⁴ <https://www.ba.no/matte-svare-for-korona-listen-har-tatt-kontakt-med-datatilsynet/s/5-8-2070218>

²⁵ <https://www.ba.no/ba-om-a-fa-forske-pa-korona-listen-na-er-prosjektet-satt-pa-pause/s/5-8-2066524>

²⁶ <https://www.ba.no/korona-listen-saken-er-mer-alvorlig-enn-det-gis-uttrykk-for/s/5-8-2072763>